

Niepodjęcie, odstąpienie od sprawowania opieki. Komentarz do znowelizowanego KEL: art. 7.

Komisja Etyki Lekarskiej Naczelnej Rady Lekarskiej przygotowała komentarz dotyczący wymogów etycznych w okolicznościach niepodjęcia lub odstąpienia od sprawowania opieki nad pacjentem.

ART. 7

W szczególnie uzasadnionych wypadkach lekarz może nie podjąć się lub odstąpić od sprawowania opieki nad pacjentem, z wyjątkiem przypadków, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby zagrażać życiu lub spowodować znaczne pogorszenie stanu zdrowia pacjenta w krótkim czasie. Nie podejmując albo odstępując od sprawowania opieki nad pacjentem, lekarz wskazuje pacjentowi inną możliwość uzyskania pomocy lekarskiej.

Komentarz:

Najważniejszym nakazem etycznym lekarza jest maksyma *Salus aegroti suprema lex esto*. Z tej powinności etycznej lekarza wynika obowiązek leczenia chorych i udzielania im pomocy w granicach posiadanych kompetencji zawodowych i niepozostawiania pacjentów bez najlepszej dostępnej opieki. Z powinności tej wynika również obowiązek minimalizowania szkód dla pacjenta wyrażony w zasadzie *Primum non nocere*.
Lekarz może nie podjąć się opieki nad pacjentem lub odstąpić od leczenia pod warunkiem, że pacjent nie znajduje się w stanie bezpośredniego zagrożenia życia lub gdy brak takiej opieki może spowodować znaczne pogorszenie stanu zdrowia pacjenta w krótkim czasie.
Wśród powodów, dla których lekarz może nie podjąć się opieki nad pacjentem lub odstąpić od niej, może być brak odpowiednich kompetencji, aby podjęć leczenie określonego rodzaju.
W takim wypadku lekarz nie tylko ma prawo, ale wręcz obowiązek nie podjąć się leczenia i zwrócić się do osoby kompetentnej o pomoc i przejęcie opieki, o ile taka osoba jest dostępna. W oczekiwaniu na pomoc osoby bardziej kompetentnej powinien udzielać pacjentowi pomocy w zakresie swoich umiejętności. Postępowanie takie wynika z bezwzględnego obowiązku minimalizowania szkód dla pacjenta. Opisane sytuacje dotyczą przypadków nagłych.
W codziennej praktyce lekarz nieposiadający odpowiednich kompetencji kieruje pacjenta do specjalisty, który obejmuje go opieką. Lekarz powinien dokładnie poinformować pacjenta, jak pilne jest zgłoszenie się do specjalisty, aby np. pacjent mógł zgłosić się do po pomoc lekarską w odpowiednim czasie.
Innym powodem niepodjęcia się lub odstąpienia od opieki nad pacjentem może być brak współpracy ze strony pacjenta, przejawiająca się rażącym nieprzestrzeganiem zaleceń lekarskich, pomimo podejmowania przez lekarza wysiłków mających na celu uświadomienie pacjentowi wagi przestrzegania zaleceń i informacji zwrotnej, uzyskiwanej przez lekarza od pacjenta dla jakości opieki medycznej i skuteczności terapii. Również w takim przypadku niezbędne jest wskazanie

pacjentowi innego lekarza lub ośrodka, w którym pacjent będzie mógł uzyskać potrzebne mu leczenie. Dobrym obyczajem w takich sytuacjach jest uprzedzenie lekarza lub ośrodka o zamiarze przekazania im „trudnego” pacjenta.
Jeszcze inna przyczyna, dla której lekarz może nie podjąć się lub odstąpić od opieki nad pacjentem jest sprzeciw sumienia lekarza. Jest to sytuacja, w której postępowanie lekarskie jest zgodne z aktualną wiedzą medyczną, ale równocześnie jest niezgodne z fundamentalnymi przekonaniami moralnymi lekarza. Również w takim wypadku obowiązek troski o dobro pacjenta i zapobiegania ponoszeniu przez niego szkód ma bezwzględny priorytet. Prawo odmowy dotyczy tylko sytuacji, gdy nieudzielenie pomocy nie zagraża zdrowiu lub życiu pacjenta i nie narusza jego praw. I również tutaj lekarz jest zobowiązany wskazać pacjentowi innego lekarza lub ośrodek, w którym pacjent będzie mógł uzyskać potrzebne mu leczenie wystarczająco wcześnie, aby nie doszło u niego do szkód na życiu lub zdrowiu.

Powiązane artykuły KEL:

Art. 4
Dla wypełniania swoich zadań lekarz zachowuje swobodę działań zawodowych, zgodnie ze swoim sumieniem, aktualną wiedzą medyczną.
Art. 10
1. Lekarz nie powinien wykraczać poza swoje kompetencje zawodowe przy wykonywaniu czynności diagnostycznych, zapobiegawczych, leczniczych i orzeczniczych.
2. Jeżeli zakres tych czynności przewyższa jego kompetencje, wówczas winien się zwrócić do innego bardziej kompetentnego lekarza. Nie dotyczy to nagłych wypadków i ciężkich zachorowań, gdy zwłoka może zagrażać zdrowiu lub życiu pacjenta.
Art. 76
Lekarzowi nie wolno odmówić pomocy lekarskiej w przypadkach niecierpiących zwłoki, jeśli pacjent nie ma możliwości uzyskania jej ze strony instytucji powołanych do udzielania pomocy.

Elektroniczna wersja Kodeksu Etyki Lekarskiej